

aan Gemeente Zwolle
van Geer Schakel, Leisure Advies
referentie 2021-14 RP 02.3
datum 18 januari 2024
pagina 1 van 9

Langetermijn ontwikkeling eventmarkt

Inhoud	pagina
1. Vraag gemeente Zwolle + aanpak	1
2. Ontwikkeling publieksevenementen	2
3. Ontwikkeling zakelijke evenementen	5
4. Algemene economische ontwikkeling	6
5. Is er marktruimte voor nieuwe grote eventgebouwen? Wat betekent dat voor Zwolle?	7

1. Vraag gemeente Zwolle + aanpak

In de periode 2021-2023 heeft de verkoopprocedure plaatsgevonden voor uitgifte van grond in Voorsterpoort-Oost ten behoeve van een grootschalige indoor eventvoorziening. De procedure heeft helaas geen resultaat opgeleverd. De gemeente overweegt of er een nieuwe procedure zal worden opgestart, al dan niet met andere vestigingsvoorwaarden of op een andere locatie, of dat gestopt wordt met de inspanningen om een indoor eventvoorziening naar Zwolle te halen. Ten behoeve van de besluitvorming daarover heeft de gemeente aan Leisure Advies gevraagd om een beeld te schetsen van relevante ontwikkelingen in de eventmarkt.

Deze notitie geeft een inventarisatie van die verwachtingen, gebaseerd op zeer beknopte deskresearch. Bronnen zijn professionele partijen binnen en buiten de evenementensector die op basis van eigen kennis en onderzoek of op basis van historische ervaring uitspraken doen over de eventmarkt of over ontwikkelingen die daar invloed op hebben. Peildatum van de inventarisatie is oktober 2023. Ontwikkelingen na oktober 2023 zijn niet meegenomen.

In de notitie wordt – vanwege de verschillende dynamiek in beide markten – onderscheid gemaakt tussen **publieksevenementen** (indoor concerten en andere voorstellingen, publieksbeurzen, rommelmarkten e.d.) en **zakelijke evenementen** (congressen en andere bijeenkomsten voor kennisoverdracht, vakbeurzen, bedrijfsevenementen, e.d.). We eindigen met een beknopte expertvisie of er überhaupt nog **ruimte is voor grote nieuwe eventgebouwen** in Nederland en **wat dit betekent voor Zwolle**.

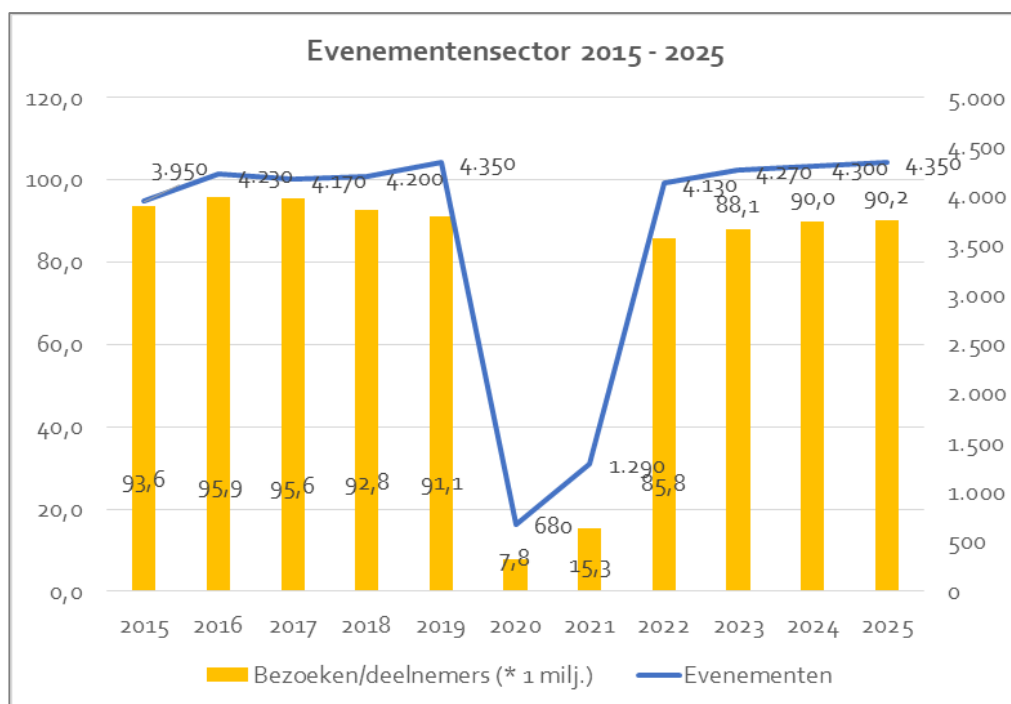
2. Ontwikkeling publieksevenementen

Sterk herstel markt publieksevenementen, maar flinke onderlinge verschillen

Na het recordjaar 2019 zorgde Covid in de jaren 2020 en 2021 voor een terugval van 80-90% in het aantal publieksevenementen. Het logische herstel van 2022 heeft zich in 2023 verder doorgezet en het aantal evenementen is terug op het niveau van 2019. Dat geldt echter niet voor het bezoekersaantal, en bovendien zijn er flinke onderlinge verschillen. Het herstel komt vrijwel volledig op het conto van de festival- en concertmarkt; andere typen publieksevents blijven nog achter bij het niveau van 2019.

Vooralsnog zijn de realisaties van 2022 en 2023 niet slecht, maar de jaren van groei die wij in de jaren 2010 – 2019 zagen (de markt groeide in 10 jaar tijd met 30%), zijn voorbij. Ook de sterk gestegen organisatiekosten, stevige personeels- en vrijwilligers tekorten, groeiend gebrek aan beschikbare openbare ruimte, strengere naleving van wet- en regelgeving en toenemende duurzaamheidseisen baren de evenementensector grote zorgen. Op basis daarvan is de sector terughoudend over de markt voor publieksevents in de komende jaren (2024, 2025 e.v.). Kennis- en onderzoeksbureau Respons, gespecialiseerd in de evenementensector, verwacht dat de komende jaren wel het aantal evenementen op peil zal blijven, maar dat het bezoekersaantal structureel wat lager blijft dan in de pre-covid jaren.

Figuur 1 Verwachte ontwikkeling publieksevenementen in Nederland

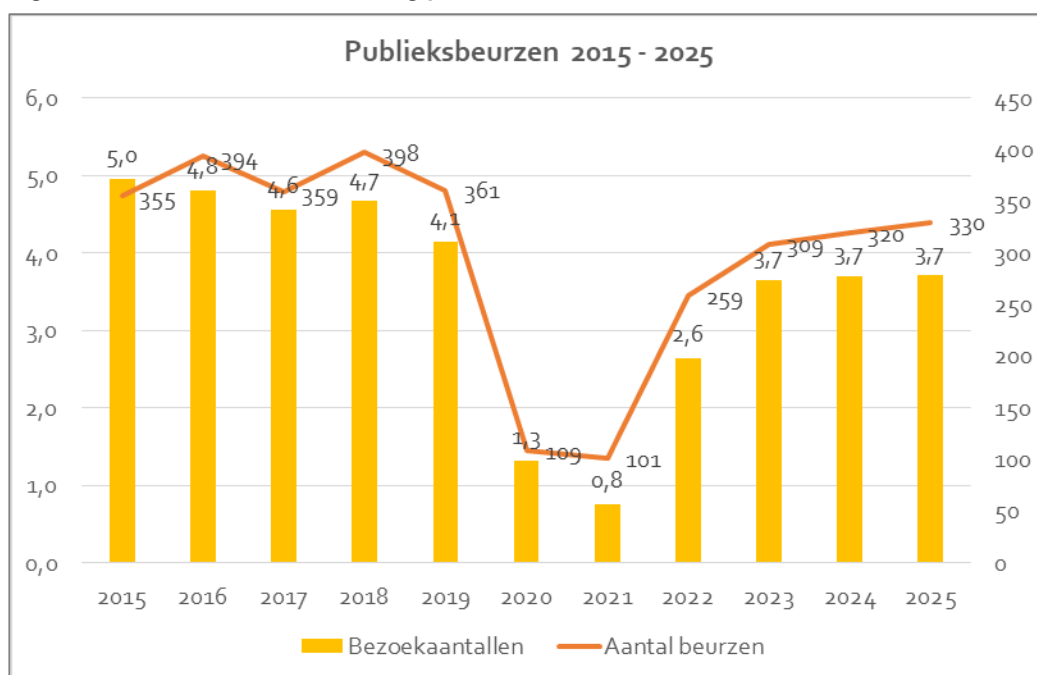
Bron: Respons, november 2023

Publieksbeurzen

Met 259 bleef het aantal publieksbeurzen in 2022 fors achter bij dat in 2018 (398) en 2019 (361). Onder de beurzen die niet doorgingen zijn de Vakantiebeurs en Motorbeurs in Jaarbeurs Utrecht en de Huishoudbeurs in RAI Amsterdam. Bezoekaantallen daalden mede daardoor met 36%. In 2023 zien we weliswaar een verder herstel van het aantal publieksbeurzen, maar de sector loopt nog bijna 20% achter op het pre-coronaniveau van 2019. Qua bezoekaantallen is het verlies ten opzichte van 2022 ruim gehalveerd, de sector loopt nog een kleine 15% achter op 2019. Het herstel in 2023 geeft weer wat hoop voor de nog steeds onzekere toekomstverwachtingen in de publieksbeurzensector. Klassieke titels als de Huishoudbeurs en de Vakantiebeurs hebben het moeilijk. De Jaarbeurs introduceert in 2024 de Vakantiebeurs in nieuwe vorm (Dutch Travel Week) en hoopt daarmee de beurs nieuw elan te geven. De markt laat daarentegen wel groei zien in 'gemengde beurzen', combinaties van festivals met beursstands en inhoudelijke sessies. Dat zien we o.a. op het gebied van kunst (bv. Affordable Art Fair, Art Fair Eindhoven, Unseen Amsterdam) en automobielen (bv. Day1 World of Cars) (bron: Respons).

Desalniettemin zal het aantal publieksbeurzen de komende jaren naar verwachting structureel lager liggen dan in de pre-coronajaren, zowel in aantallen beurzen als in bezoekaantallen.

Figuur 2 Verwachte ontwikkeling publieksbeurzen in Nederland

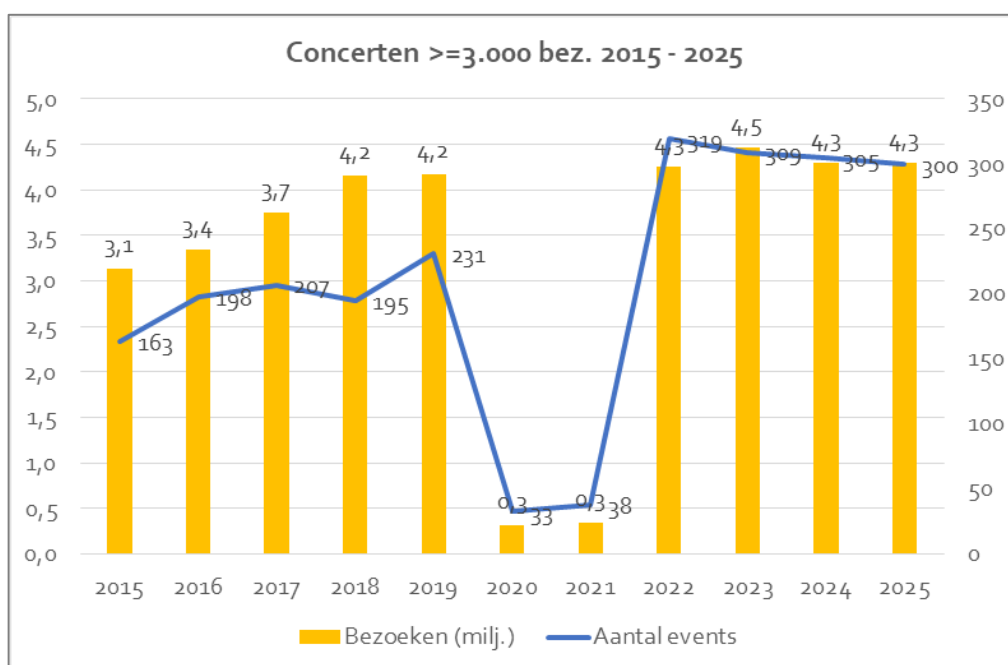

Bron: Respons, november 2023

Concerten (>=3.000 bezoeken): topjaar 2022, niveau blijft hoog de komende jaren

Na de coronajaren waarin veel concerten werden afgelast en soms meerdere keren werden doorgeschoven, werd 2022 een recordjaar voor grote concerten. Uiteindelijk kwam de teller op 318 concerten, 4,3 miljoen bezoeken en 4,2 miljoen verkochte tickets. Een stijging van liefst 40% in aantallen concerten ten opzichte van het pre-coronajaar 2019. De stijging werd grotendeels veroorzaakt door ruim 100 inhaalconcerten, maar de voorlopige cijfers van 2023 tonen aan dat het aantal concerten in 2023 op hetzelfde niveau uit zal komen als in 2022. Wel is de verwachting dat het aantal concerten voor 3.000+ bezoekers¹ vanaf 2024 iets zal teruglopen en rond de 300 concerten per jaar zal komen te liggen. Omdat er bovendien naar verwachting de komende jaren wat minder grote stadion- en greenfieldconcerten (met internationale artiesten) zullen zijn, lopen de bezoekaantallen naar verhouding iets terug. De laatste jaren, vooral post-corona, zien we een toenemende populariteit van Nederlandse artiesten/bands. Een aantal van hen hebben met succes de overstap naar de grotere zalen kunnen maken (bron: Respons).

Figuur 3 Verwachte ontwikkeling concerten in Nederland

Bron: Respons, november 2023

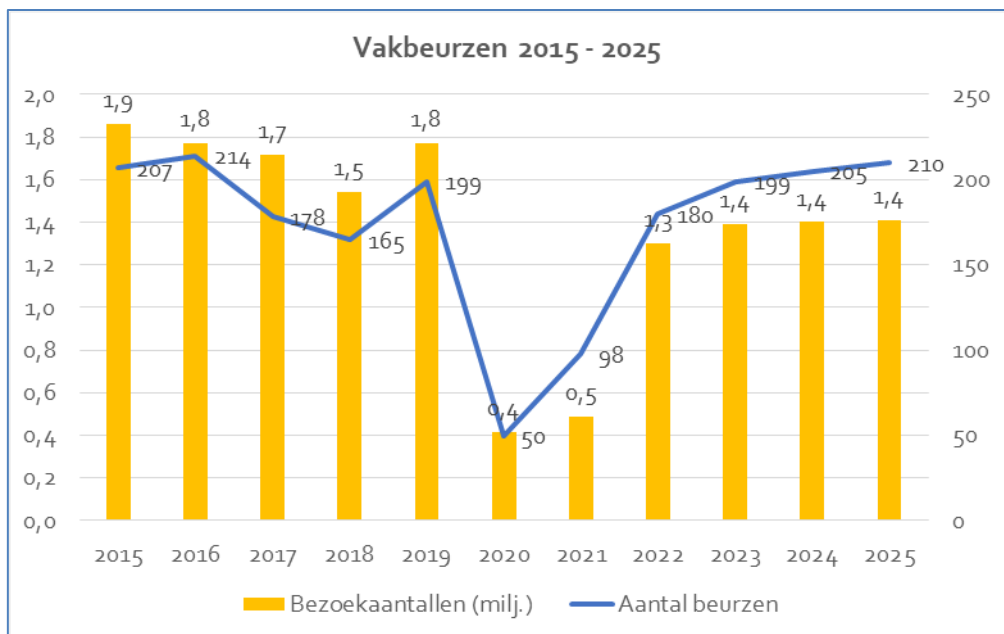
¹ Het aantal van 3.000 bezoekers is een grens die door onderzoeksbureau Respons wordt gehanteerd. Het is min of meer de norm geworden als ondergrens voor dataverzameling over publieksevents. Er zijn in Nederland geen andere organisaties die dit soort data bijhouden.

3. Ontwikkeling zakelijke evenementen

Vakbeurzen herstellen behoorlijk in aantal maar niet in bezoek

Het aantal vakbeurzen herstelde zich in 2022 relatief snel, maar bleef desondanks nog wat achter bij het pré-corona jaar 2019. Dit kwam met name door de beperkingen die nog golden in het begin van het jaar, waardoor grote vakbeurzen als de Horecava in RAI Amsterdam en de Bouwbeurs in Jaarbeurs Utrecht niet doorgingen. Voor 2023 zien we wel herstel van het aantal vakbeurzen (200) naar het niveau van 2019. Maar de bezoekaantallen liggen nog ruim 20% lager dan in 2019, en de verwachting is dat deze voorlopig op een wat lager niveau blijven dan pre-corona. Ondanks zorgen over o.a. stijging van de inkoop- en personele kosten en de beperkte beschikbaarheid van personeel, verwacht de sector wel een verder herstel in de komende jaren. De markt ziet nog steeds een meerwaarde in live vakbeurzen, maar het gaat daarbij vooral om de kwaliteit van de bezoekers en niet om de kwantiteit (bronnen: Respons, R.I.F.E.L e.V./Chemnitz University of Technology).

Figuur 4 Verwachte ontwikkeling vakbeurzen in Nederland

Bron: Respons, november 2023

Bijeenkomsten voor kennisoverdracht: groei verwacht in 2024

Ondanks de opkomst van virtuele ontmoetingsmogelijkheden (AI, nieuwe media, video-conferencing, et cetera) blijft het belang van elkaar *face-to-face* ontmoeten overeind. Volgens recent onderzoek van American Express verwacht bijna 60% van Europese meeting managers dat hun budgetten voor met name bijeenkomsten voor kennisoverdracht in 2024 hoger zullen liggen dan in 2023. Belangrijk is ook dat ze verwachten dat 81% van de door hen georganiseerde meetings een live karakter zullen

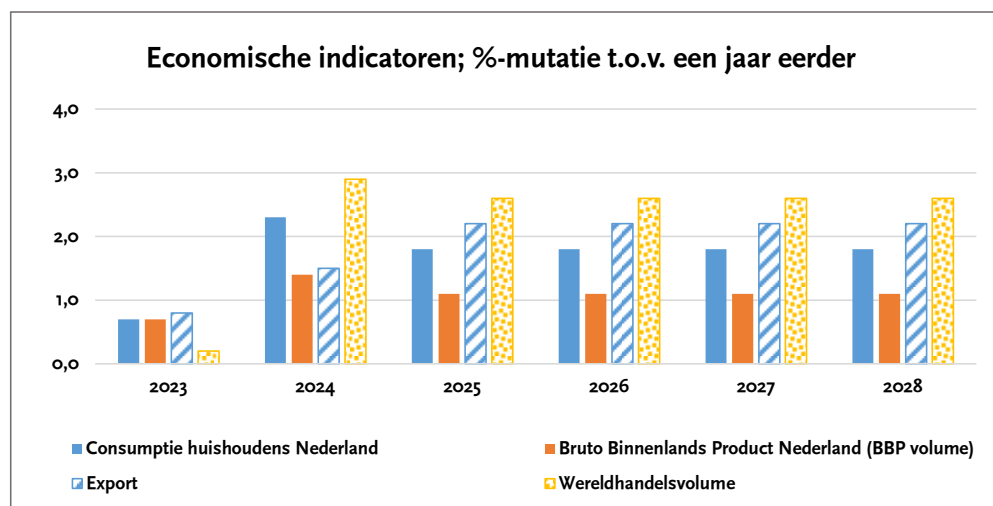
hebben: 63% volledig live, 18% in combinatie met virtuele/online elementen (hybride events). (bron: 2024 Global Meetings and Events Forecast, AMEX).

Langere termijnvoorspellingen voor de markt van bijeenkomsten voor kennis-overdracht zijn niet beschikbaar.

4. Algemene economische ontwikkeling

De conjunctuurverwachtingen voor de komende jaren – belangrijk voor met name zakelijke events maar ook van invloed op publieksevents – zijn gematigd positief. Figuur 5 toont de meest recente prognoses (augustus 2023) van het Centraal Plan Bureau (CPB) voor de ontwikkeling tot 2028 van vier relevante economische indicatoren: Bruto Binnenlands Product (BBP), de consumptie van huishoudens in Nederland, de export en het wereldhandelsvolume. Door negatieve internationale ontwikkelingen (oorlogen, inflatie, ...) komt de groei in 2023 aanmerkelijk lager uit dan eerder werd verwacht. Voor 2024 is het CPB wat positiever, net als voor de jaren daarna. Maar dat betreft vooral de internationale kengetallen. Voor nationale ontwikkelingen (consumptie huishoudens, BBP), die voor Zwolle relevanter zijn, zijn de groeiverwachtingen wat lager, tussen de 1% en 2%.

Figuur 5 Ontwikkeling voor (zakelijke) events relevante economische indicatoren

Bron: CPB, ramingen tot en met 2028 (actualisatie augustus 2023). Bewerking: Leisure Advies 2023

5. Is er marktruimte voor nieuwe grote eventgebouwen? Wat betekent dat voor Zwolle?

Kansen voor nieuwe eventgebouwen, mits met uitstraling en breed geoutilleerd

De gemeente vraagt zich af of er überhaupt nog ruimte is voor grote² nieuwe eventgebouwen in Nederland. Die vraag kan positief worden beantwoord, maar met een aantal nuances:

- Nog steeds zijn er plannen in Nederland voor de bouw van nieuwe podia voor popmuziek, dance e.d. Sommige van deze plannen zijn behoorlijk concreet, wat indiceert dat de plannenmakers inschatten dat er marktruimte voor is. Het gaat dan vooral om grootschalige voorzieningen. Zo zal in Groningen mogelijk een nieuwe, grotere versie van de Oosterpoort worden gerealiseerd (twee zalen, met 3.500 en 1.300 staanplaatsen). Ergens in Oost-Nederland wordt gestudeerd op de haalbaarheid van een poppodium met meer dan 4.000 staanplaatsen).
- De uitstraling van een nieuw eventgebouw is van belang voor het succes. Bij een recente studie door Leisure Advies onder 20 na het jaar 2000 geopende grotere event venues, bleek dat 15 daarvan (75%) een erfgoedkarakter hebben, met name industrieel. Tegelijkertijd zijn in dezelfde periode 30 eventhallen verdwenen, grotendeels multifunctionele sporthallen en 'ouderwetse' expohallen, zoals de IJsselhallen en de Rijnhal in Arnhem. Een van de weinige nieuwe vrij traditionele evenementencomplexen zijn de Midden-Nederland Hallen in Barneveld (geopend in 2017).
- Een andere nuancering is dat eventgebouwen voor veel (reguliere) financiers een van de moeilijker te beoordelen vastgoedmarkten zijn, die bovendien onzeker is en grillig qua rendement. Financiering van een nieuwbouwplan kent dan ook flinke drempels en vergt maatwerk.
- Dat wil niet zeggen dat er geen kansen zijn voor nieuwbouw van event venues (zie bv. AFAS Live, Ziggo Dome, Mainstage Den Bosch, RACC bij Ahoy Rotterdam), maar deze moeten zeer multifunctioneel zijn en goed geoutilleerd zijn voor grootschalige concerten, voorstellingen, e.d. Zo worden momenteel voornoemde Midden-Nederland Hallen uitgebreid met een hal van ruim 6.000 m² die de eerste jaren vooral zal worden gebruikt door de Vlaamse entertainment producent Studio 100, voor opvoering van de oorlogsmusical 40-45.

Ook kansen voor eventgebouw in Zwolle, mits niet teveel beperkingen

We zien nog steeds kansen voor een grote indoor eventvoorziening in Zwolle. Een belangrijk pluspunt van (de regio) Zwolle blijft de strategische ligging tussen Randstad en Noord-/Oost NL en de goede bereikbaarheid per auto en OV. De actieve deelname van een aantal marktpartijen aan de verkoopprocedure op Voorsterpoort-Oost duidt ook op (hun) geloof in de markt en dat zij kansen zien in Zwolle. Dat enkelen daarvan

² Met groot wordt in dit verband bedoeld: eventgebouwen met tenminste 5.000 m² totale publieksruimte, waarvan in ieder geval één vlakke vloer zaal of hal > 2.500 m².

tijdens de rit afhaakten, had niet zozeer met de markt te maken maar met de voor hen te beperkende voorwaarden m.b.t. de VPO-locatie.

Mocht de gemeente besluiten om een nieuwe procedure te starten om een eventvoorziening naar Zwolle te halen, dan blijven we benadrukken dat daarbij een goede balans moet worden gevonden tussen eisen die worden gesteld aan de voorziening en ruimte die moet worden gegeven aan de markt. Dat betreft bijvoorbeeld (bovenwettelijke) ruimtelijke eisen t.a.v. beeldkwaliteit, levendige plinten, e.d., die het lange termijn exploiteren van een eventvoorziening kunnen bemoeilijken. Een beschikbare locatie moet groot genoeg zijn (lieft tenminste 4 à 5 hectare) en bij voorkeur zonder woningbouw in de directe omgeving.

Woningbouw in directe omgeving blijft bottleneck, maar type events heeft invloed

Tijdens de procedure bleek de aanwezigheid van woningen op VPO een hinderpaal te zijn voor de marktpartijen. Het is een risicofactor voor o.a. (klachten over) geluidsoverlast vanuit de venue (waardoor dure geluidwerende voorzieningen nodig zijn) en voor mogelijke overlast door komende en vertrekkende bezoekers.

De gemeente vraagt zich af of er een verband is tussen de afstand tot woningbouw en de oppervlakte van de eventkavel of de eventruimte. Die relatie is lastig aan te tonen. Het aantal bezoekers – dus de schaal van de venue – speelt weliswaar mee, maar of dat er nu 2.000 of 4.000 zijn, maakt voor de overlast veel minder uit dan bv. het aantal dB's en het tijdstip waarop het allemaal gebeurt. Je kunt wel heel algemeen zeggen dat hoe kleiner een hal/venue is, hoe minder de overlast, maar uiteindelijk gaat het toch vooral om het type events dat er plaatsvindt³ en het aantal daarvan. Twaalf keer per jaar een groot event met veel (geluids)overlast overdag is bv. beter te verteren dan elk weekend een nachtevent.

Kleinere omvang is mogelijk, maar ga daarin niet te ver

Hoewel de relatie tussen omvang en overlast beperkt is, kan, om de kans op overlast voor de omgeving wat te verminderen, overwogen worden om een kleinere omvang toe te staan qua eventruimte. We adviseren wel om daarbij niet teveel terug te gaan in schaal. Het opnemen van een ondergrens in m²'s (bij de recente verkoopprocedure was dat tenminste 7.000 m² aaneengesloten gelijkvloers eventoppervlak) kwam weliswaar vooral voort uit de wens om een redelijk deel van de events in de

³ Bij een onderzoek dat Leisure Advies bv in 2023 uitvoerde onder 20 event venues met 4.000+ m² eventruimte, om in beeld te krijgen wat het effect is tussen woningen en events, bleek dat overlast vooral samenhangt met het type events. Als er vooral zakelijke events zijn (congressen, bedrijfsfeesten) dan valt de overlast erg mee (lees: wordt er weinig geklaagd). Klachten zijn er vooral bij grote publieksevents, over geluid (vanuit binnen) en komende/vertrekkende bezoekers en op- en afbouw. Het hangt ook samen met wel/niet goed relatiebeheer en communicatie tussen exploitant en omwonenden. Overigens liggen bij het merendeel van de onderzochte 20 venues de dichtstbijzijnde woningen op 200 - 500 meter afstand. Situaties zoals op VPO (woningen < 100 meter van de venue) komen nauwelijks voor.

IJsselhallen ook in de nieuwe venue mogelijk te maken,⁴ maar het opnemen van een minimumschaal is ook relevant omdat dit het enige hanteerbare/meetbare criterium om te zorgen dat je daadwerkelijk een venue krijgt die geschikt is voor grootschalige events.

Gedacht kan worden aan verlaging van de ondergrens naar bv. 5.000 m2 aaneengesloten/koppelbaar gelijkvloers eventoppervlak; een flink aantal van de events afgelopen jaren in de IJsselhallen zal dan echter niet meer passen. Nog verdere verkleining raden wij sowieso af.

Aanvullend bouwprogramma kan slaagkansen vergroten

Tenslotte merken we op dat, gezien de eerder genoemde drempels voor financiers om te investeren in eventgebouwen, de mogelijkheid om in Zwolle op/bij de eventlocatie meer regulier en rendabel aanvullend bouwprogramma te ontwikkelen, de kans op realisatie van de eventfunctie zal kunnen verhogen.

⁴ In de scenariostudie van LAGroup uit 2018 over vervanging van de IJsselhallen, bleek dat door terugschalen van de (destijds) 19.000 m2 eventruimte in de IJsselhallen naar 8.000 m2 eventruimte in een middelgroot scenario, er weliswaar slechts 15 van de 70 events zouden wegvallen, maar die stonden wel voor 50% van al het bezoek. Verder afschalen betekent een nog verdere daling van het bezoekaantal, al is het wel zo dat met een ander concept en een andere zalenconfiguratie er ook een andere programmering kan komen met nieuwe typen events en doelgroepen.